

Pedagógia BA

Záróvizsga-tételek

(Érvényes a 2017-es mintatantervtől)

1. Mutasson be egy, az intézményes nevelés korai időszakában létrejött, az európai iskoláztatás történetének szempontjából is kiemelkedően fontos iskolarendszert, a hozzá kapcsolódó nevelési felfogást, különös tekintettel a gyermekek helyzetének változására!

Kulcsszavak: Athén, Drakón, Szolón, Periklész, "jó poliszpolgár", múzsai képzés, gymnasztikai képzés, "kalokagathia"; Spárta, lakonikus beszéd, edzettség; Róma, nevelés korszakai, ludus, Quintilianus.

Irodalom:

- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2005): *Neveléstörténet - Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Budapest: Osiris Kiadó. ISBN: 9789633895917
- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2006): *Neveléstörténet. Szöveggyűjtemény*. Budapest: Osiris Kiadó. ISBN: 9789633895177
- Pukánszky Béla - Németh András (1996): *Neveléstörténet*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, ISBN 963 18 7512 1.
<https://mek.oszk.hu/01800/01893/html/index.htm>
- Mogyorósi Zsolt –Virág Irén (2015): *Iskola a társadalomban – az iskolai társadalom*. Eger: Liceum Kiadó. (megfelelő fejezetek). ISBN 978-615-5509-76-6, http://p2014-26.palyazat.ektf.hu/public/uploads/15-iskola-a-tarsadalomban_55e9c6e879ab9.pdf
- Kéri Katalin (1995): *A tudás kapui*. Budapest: JPTE-PSZM - Tárogató Kiadó. ISBN 963 8491 82 5. <http://mek.oszk.hu/01900/01930/html/>

2. A nevelés közösgé alapú megközelítésének klasszikusai - Szent Ágoston, Comenius és Herbart pedagógiája

Irodalom:

- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2005): *Neveléstörténet - Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Budapest: Osiris Kiadó. ISBN: 9789633895917

3. A nevelés individuális (egyégre koncentráló) megközelítésének klasszikusai - a reneszánsz kori humanista pedagógusok (pl. Rotterdami Erasmus), Locke, Rousseau, Pestalozzi és a filantropisták

Irodalom:

- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2005): *Neveléstörténet - Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Budapest: Osiris Kiadó. ISBN: 9789633895917

4 Mutassa be az alternatív pedagógiák kibontakozásának kontextusait, az alternativitás értelmezéseit és a legfőbb iskolakoncepciókat!

Irodalom:

- Brezsnyánszky László (2004): Alternatívok és alternatívák. Az alternatív iskolák értelmezéséhez. *Új Pedagógiai Szemle* 2004/6. <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00082/2004-06-ta-Brezsnyanszky-Alternativok.html> <http://mek.oszk.hu/01800/01893/html/>
- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2005): *Neveléstörténet. Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. X. fejezet. Budapest: Osiris. ISBN: 9789633895917 <https://mek.oszk.hu/01800/01893/html/>
- Mogyorósi Zsolt - Virág Irén (2015): *Iskola a társadalomban - az iskola társadalma. Elektronikus tananyag*. 8-9. lecke. http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/hunline_pedpszi/15_iskola_a_tarsadalomban/
- Németh András – Skiera, Ehrenhardt (2003): *Reformpedagógia és az iskola reformja*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. ISBN: 9789631940923

5. A személyiség fejlődésére vonatkozó főbb nézetek, elméletek

A személyiség fejlődésére vonatkozó főbb pszichológiai nézetek (pszichoanalízis – Freud, Jung, Adler, Erikson; behaviorizmus; kognitív elméletek – Mischel, Piaget; humanisztikus nézőpont – Maslow, Rogers).

Irodalom:

- Estefánné Varga Magdolna - Hatvani Andrea - Taskó Tünde (2015): *A tanári tevékenység pszichológiai alapjai* http://p2014-26.palyazat.ektf.hu/public/uploads/14-tanari-tanuloi-szemlyiseg_55e9c696ebf28.pdf
7.2.4. Freudi pszichoanalízis – a személyiség szerkezete I., 7.2.5. Freudi pszichoanalízis – a személyiség szerkezete II. 7.2.6. Freudi pszichoanalízis – a személyiség dinamikája 7.2.7. Freudi pszichoanalízis – a szorongás és az elhárító mechanizmusok 7.2.8. Freudi pszichoanalízis – néhány fontosabb elhárító mechanizmus 7.2.9. Behaviorizmus 7.2.10. A kognitív pszichológia 7.2.11. Mischel kognitív személyiségelmélete 7.2.12. Humanisztikus pszichológia 7.2.13. Rogers elmélete 120-133.o. 6.2.6. Motívumok hierarchiája 106-107.o. 8.2.5. Freud pszichoszexuális fejlődéselmélete 8.2.6. Freud elméletének szakaszai 8.2.7. Erikson pszichoszociális fejlődéselmélete 8.2.8. Erikson szakaszai 8.2.9. Piaget kognitív fejlődéselmélete 8.2.10. A szenzomotoros szakasz (0-2 év) 8.2.11. A műveletek előtti szakasz (2-7 év) 8.2.12. Konkrét

műveletek szakasza (7-11 év) 8.2.13. Formális műveletek szakasza (12 év-) 141-151.o.

6. Nevelés és szocializáció. A szocializáció, színterei, a család és iskola szerepe a szocializációban

Nevelési és szocializációs folyamatok értelmezése, a nevelés és a szocializáció fogalmi meghatározása. A család mint társadalmi intézmény, csoport és családi kapcsolatok együttese. Család és szocializáció, a család szocializációs funkciói. Az iskola szocializációs funkciói. A nyelvi szocializáció és az iskolai sikeresség. A szociális tanulás jellemzői, szocializációs zavarok. A humán-ökológiai modell.

Irodalom:

- Héjja-Nagy Katalin - Dávid Mária - Mester Dolli (2015): A szocializáció szerepe a tanuló személyiség-fejlődésében. 17-32. o. In.: Héjja-Nagy Katalin - Dávid Mária - Mester Dolli *Neveléslelektan – Egyéni bánásmód* http://p2014-26.palyazat.ektf.hu/public/uploads/13-neveleslelektan_55e9c641bc478.pdf
- Gaál Gabriella – Jászi Éva (2015): A nevelés, oktatás, képzés viszonyrendszere. 12-23.o. In.: Gaál Gabriella – Jászi Éva: *Pedagógus-mesterség*. http://p2014-26.palyazat.ektf.hu/public/uploads/16-pedagogus-mesterseg_55e9c72bc6814.pdf
- Mogyorósi Zsolt – Virág Irén (2015): Család és iskola. 104-105., 107.o. In.: Mogyorósi Zsolt – Virág Irén: *Iskola a társadalomban – az iskola társadalma*. http://p2014-26.palyazat.ektf.hu/public/uploads/15-iskola-a-tarsadalomban_55e9c6e879ab9.pdf

7. Mutassa be röviden a köznevelési rendszer intézményeit, majd értelmezze az iskola, mint nevelési szervezet működését!

Kulcsszavak: óvoda, általános iskola, gimnázium, szakgimnázium, szakiskola (szakközépiskola), kollégium, köznevelési hídprogramok, gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézmény, konduktív pedagógiai intézmény, alapfokú művészeti iskola, pedagógiai szakszolgálat, többcélú intézmények; szervezeti struktúra, szervezeti funkciók, iskola céljai, funkciói, iskolavezetés – feladatmegosztás, szervezetaléggör.

Irodalom:

- Mogyorósi Zsolt –Virág Irén (2015): *Iskola a társadalomban – az iskola társadalma*. Elektronikus tananyag 4. és 5. lecke: http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/hunline_pedpszi/15_iskola_a_tarsadalomban/index.html
- Falus Iván (szerk.)(2003): *Didaktika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, ISBN 963 19 4455 7 - http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/adatok.html

- Golnhofer Erzsébet (szerk.) (2006): *A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése - Az iskolák belső világa*. Budapest: Bölcsész Konzorcium HEFOP Iroda kiadásában, ISBN 963 970 464 4 <http://mek.niif.hu/05400/05468/05468.pdf>
- 2011. évi CXCV törvény a nemzeti köznevelésről.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv>

8. A tanulási-tanítási folyamat tervezésének szintjei és dokumentumai

A tartalmi szabályozás története (sillabusz, oktatási terv, curriculum-típusú tervezés); Nemzeti és iskolai szintű szabályozó dokumentumok (Nat, Pedagógiai Program); A tananyag elrendezése - tantervtípusok (lineáris, koncentrikus, moduláris, teraszos, spirális tanterv); A pedagógusok tervezési tevékenységei (tanmenet, tematikus terv, óraterv).

Irodalom:

- Fóris-Ferenczi Rita (2008): *A tervezéstől az értékelésig*. Ábel Kiadó, Kolozsvár. http://users.atw.hu/peda/letoltes/vegleges_foris.pdf
- Kotschy Beáta (2007): Az iskolai oktatómunka tervezése. In.: Falus Iván (szerk.) *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzedékek Tudása tankönyvkiadó. (18. fejezet.)
https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch18.html
- Bárdossy Ildikó (2011): *Lehetséges kérdések és válaszok a curriculumfejlesztéshez*. Tananyag egyetemi hallgatók és pedagógusok számára. PTE
http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/curriculum/lehetsges_krdsek_s_vlaszok_a_curriculumfejlesztshhez.html

9. A tanulók motiválásának pszichológiai alapjai

A motiváció általános pszichológiai alapjai (szükséglet, drive). Motivációs elméletek. A humán-specifikus motívumok jellemzői, nézőpontok a motiváció értelmezésében. Intrinsic, extrinsic motiváció. Az iskolai motiválás nézetei (behaviorista, kognitív, humanisztikus felfogás). A teljesítményigény fogalma, az igény szint hatása az iskolai teljesítményre.

Irodalom:

- Estefánné Varga Magdolna - Hatvani Andrea - Taskó Tünde: *A tanári tevékenység pszichológiai alapjai* http://p2014-26.palyazat.ektf.hu/public/uploads/14-tanari-tanuloi-szemlyiseg_55e9c696ebf28.pdf
6.2.1. A motiváció alapfogalmai, 6.2.2. A motiváció biológiai alapjai, 6.2.3. Motivációelméletek, 6.2.4. A drive-ok és motívumok csoportosítása, 6.2.5. A humán-specifikus motiváció, 6.2.6. Motívumok hierarchiája, 99-107.o.

- Héjja-Nagy Katalin - Dávid Mária - Mester Dolli: *Neveléslelektan – Egyéni bánásmód* http://p2014-26.palyazat.ektf.hu/public/uploads/13-neveleslelektan_55e9c641bc478.pdf
5.2.3. Tanulási motiváció, 86-88.o. 6.2.5. A tanulási motiváció, 108-110 o.
- N. Kollár Katalin, Szabó Éva (2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris, Budapest. 169-192
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_pszichologia_pedagogusoknak/ch10.html
- Tóth László (é.n.): *Pszichológia a tanításban*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen. 155-175.o.

10. Mutassa be a pedagógiai kommunikáció sajátosságait, kapcsolatát más tudományokkal, valamint értelmezze a nonverbális kommunikációs eszközök pedagógiai folyamatban betöltött szerepét!

Kulcsszavak: kölcsönös információátvitel, pedagógiai kommunikáció, pedagógiai célzatosság, intézményesültség, tervezettség, interperszonalitás, mimikai kommunikáció, vokális kommunikáció, mozgásos kommunikáció, kulturális szignálok.

Irodalom:

- Mogyorósi Zsolt (2017): Kapcsolati készségek, kommunikáció a mentorálás folyamatában. In.: Perjés István – Héjja Nagy Katalin (Szerk.) : *Tanulástámogatás a felsőoktatásban*. Online mentorálási kézikönyv. Eger: Eszterházy Károly Egyetem. 54-71.o. Online: ISBN 978-615-5297-78-6 [online]http://www.eltereader.hu/media/2018/02/PerjesMentoralasiKezikon_yv_READER1.pdf
- Szőke- Milinte Enikő (2013): *A pedagógiai kommunikáció értelmezései*. In: Karlovitz J T, Torgyik J (szerk.): *Vzdelávanie, výskum a metodológia: Oktatás, kutatás és módszertan*, Komárno: International Research Institute, 241-249. <http://docplayer.hu/2156736-A-pedagogiai-kommunikacio-ertelmezesei.html>
- Zrinszky László (1993): *Bevezetés a pedagógiai kommunikáció elméletébe*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Zrinszky László (2002): *Gyakorlati pedagógiai kommunikáció*. Budapest: Adu-Fitt Image.

11. Mutassa be röviden a tanítás-tanulás extra- és intramurális színtereit! Emelje ki az iskolán belüli és az iskolán kívüli tanítás-tanulás kapcsolódási pontjait! Helyezze el az elmondottakat a tanórán kívüli nevelési feladatok és színterek vonatkozásában!

Kulcsszavak: tanítási órák; szakkörök; korrekciós és kompenzációs formák; tehetséggondozás formái; napközi otthon; tanulmányi séták, kirándulások, táborok; közművelődés alapintézményei, tanórán kívüli nevelési feladatok.

Irodalom:

- Báthory Zoltán: *Tanulók, iskolák-különbségek*. Budapest: OKKER Kiadó. 1992. 175-189.o.
- M. Nádas Mária: Az oktatás szervezeti keretei és formái. In: *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz* (szerk.: Falus Iván). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 2003. 339-360.o.
- Lappint Árpád: *Tanuláspedagógia. A tanulás tanításának alapjai*. Pécs: Comenius Bt. 2002. 203-220.o.
- Kormos Sándor: *Közművelődési intézmények és szervezetek*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. é.n. 23-70.o.
- Gaál Gabriella – Jászi Éva (2015): Nevelési feladatok tanórán és a tanítási órán kívül. 56-67.o. In.: Gaál Gabriella – Jászi Éva: *Pedagógus-mesterség*. http://p2014-26.palyazat.ektf.hu/public/uploads/16-pedagogus-mesterseg_55e9c72bc6814.pdf

12. Mit értünk azon, hogy a pedagógiai kutatás folyamat? Mutassa be e folyamat különböző állomásait általánosságban! Mutasson be részletesebben egy Ön által már használt empirikus kutatási módszert!

Kulcsszavak: kutatási téma, a kutatás kérdései, kutatási hipotézisek, kvalitatív és kvantitatív módszerek, adatelemzési technikák, a kiválasztott módszer jellemzése, alkalmazásának feltételei, várható eredmények.

- Falus Iván (szerk.)(2000): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó. 13-33.o., 123-234.o., 343-400.o.
- Falus Iván (szerk.) (1993): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Budapest: Keraban Kiadó.

13. Mutassa be, milyen eljárások segítségével ismerheti meg a pedagógus a különböző életkorú tanulókat!

Kulcsszavak: pedagógiai diagnosztika, kompetenciahatárok, a vizsgálatok etikai kérdései, anamnézis, rajzvizsgálatok, figyelemvizsgálat, mozgásfejlettség vizsgálata, az egyes részképességek vizsgálata, megfigyelés, kérdőíves vizsgálatok.

Irodalom:

- Dr. Balogh László (2006): *Pedagógiai pszichológia az iskolai gyakorlatban. Urbis. A tanulói személyiség megismerése*. 309 – 340.o.
- Szautner Jánosné Szigeti Gizella (2006): *Képességfejlesztő program a kisiskoláskori tanulási zavarok korrekciójához I.* Szolnok: Marketing Műhely Kft. 91- 123.o.
- Falus Iván (szerk.) (1993): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Keraban Kiadó. (4.6.7.10. fejezetek: A pedagógiai kísérlet, A megfigyelés, A kikérdezés, Tudásszintmérő tesztek)
- Tóth László (2005): *Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismeréséhez*. Pedellus. 130 – 131.o.

14. Fogalmazza meg a gyermekotthoni, lakásotthoni nevelés célját, feladatait! Mutassa be e színterek nevelési területeit és jellegzetességeit!

Irodalom:

- Herczog Mária (2001): *Gyermekekvédelmi kézikönyv*. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest. 207-217.o.
- Strauszné Simonyi Erzsébet (1997): *Gyermek és ifjúságvédelem* Comenius Bt. Nyt.sz.: COM 00401 39-97.o.
- A gyermekotthoni ellátás protokollja.(Készült a TÁMOP 5.4.1.-08/1-2009-0002 projekt azonosító számú, A szociális szolgáltatások modernizációja, központi és stratégiai tervezési kapacitások megerősítése, szociálpolitikai döntések megalapozása – Szabályozási pillér (I.) projekt keretében.)
http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:FDj532-F6SAJ:www.ncsszi.hu/download.php%3Ffile_id%3D1747+&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu
- 1997. évi XXXI. törvény A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.tv×hift=20181223>

15. Ismertesse az egész életen át tartó tanulás (LLL) koncepcióját, a formális, nem-formális és az informális tanulási környezetet! Mutassa be a felnőttkori tanulás sajátos jegyeit!

Irodalom:

- Juhász Erika–Pete Nikolett (2018): *A közösségi művelődés képzési és továbbképzési rendszere. Tudástár a közösségi művelődésben*. 1. kötet. Budapest, Nemzeti Művelődési Intézet 3-23.o.
- Farkas Éva (2014): *A rejtett tudás. A nem formális környezetben szerzett tanulási eredmények hitelesítése*. Szeged, SZTE JGYPK FI. 1. fejezet
<http://mek.oszk.hu/16200/16217>
- Simándi Szilvia (2016): *Fiatal és felnőtt hallgatók a felsőoktatásban: A felsőoktatás módszertani vetületei és kihívásai*. Eger: Líceum Kiadó. 2. fejezet.
<https://docplayer.hu/28692411-Fiatal-es-felnott-hallgatok-a-felsooktatásban.html>

16. Miben látja az esélyegyenlőség megteremtésének fontosságát a köznevelésben?

Kulcsfogalmak: az egyenlőtlenségek okai, kezelésükre irányuló szemléletek, szelektív és komprehenzív iskolarendszerek, rasszizmus, rejtett tanterv, esélyegyenlőség, egyenlő bánásmód, társadalmi csoportok sajátos esélyegyenlőségi problématerületei (nők, romák, fogyatékosok), közoktatási esélyegyenlőségi program, demokráciára nevelés.

Irodalom:

- Domján Krisztina (2011): *Egyenlőtlenségek*. {letöltés}: https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/3090/03_Egyenlotlensegek.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Halász Gábor (2005): Demokráciára és aktív állampolgárságra nevelés a 21. században. *Új Pedagógiai Szemle* 2005. 7-8. szám
- Molnár Ildikó (2011): *Esélyegyenlőségi stratégiák készítése*. {letöltés}: https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/3169/06_eselyegenlosegi_strategiak.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Nahalka István (2003): Az oktatás társadalmi meghatározottsága. In.: Falus Iván (szerk): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Budapest: NTK. 2003. 44-54.o.
- Szüdi János: Esélyegyenlőség a közoktatásban – az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről általában. *Magyar Közigazgatás*, 2005. 1. 16–37. o.

17. Mutassa be a pedagógus feladatait a speciális szükségletű tanulók nevelésében! Térjen ki a speciális nevelési igény és a tanulási problémák értelmezésére, a tehetséges és a hátrányos helyzetű, valamint a gyógypedagógiai nevelést igénylő tanulókkal való pedagógiai foglalkozás jellemzőire.

Irodalom:

- Petriné Fejér Judit (2003): A különleges bánásmódot igénylő gyermek. Falus Iván (szerk.): *Didaktika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 2003. 427- 428.o.
- Gaál Gabriella – Jászi Éva (2015): *Pedagógusmesterség*. 11. lecke. http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/hunline_pedpszi/16_pedagogus_mesterseg/iii_modul_a_specilis_pedaggia_krdsei.html
- Tóth László (é.n.): *Pszichológia a tanításban*. Pedellus. 265 - 269.o.

18. Határozzon meg egy nevelési és/vagy oktatási célt. Érveljen a célélérés érdekében kiválasztott nevelési vagy oktatási módszerek (vagy tanítási stratégia) alkalmazása mellett! Emelje ki a pedagógiai értékelés szerepét a nevelési – oktatási folyamatban, mutasson rá az értékelési mozzanatokra funkciók és viszonyítás szerint!

Irodalom:

- Bábosik István (1999): *A nevelés elmélete és gyakorlata*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 85-122.o., 122-148.o.
- Falus Iván (2003): Az oktatás stratégiai és módszerei. In.: Falus Iván (szerk)(2003): *Didaktika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 244-292.o.
- Golnhofer Erzsébet: A pedagógiai értékelés. In.: Falus Iván (szerk.)(2003): *Didaktika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 385-416. o.
- Knausz Imre (2001): *A tanítás mestersége*. A tanítás című fejezet. MEK. {letöltés}: <http://mek.niif.hu/01800/01817/01817.htm>

- Virág Irén (2017): Értékelés a felsőoktatásban – a fejlesztő értékelés lehetőségei. In.: Perjés István – Héjja Nagy Katalin (Szerk.): *Tanulástámogatás a felsőoktatásban*. Online mentorálási kézikönyv. Eger: Eszterházy Károly Egyetem. 82-98.o. Online: ISBN 978-615-5297-78-6
[online]http://www.eltereader.hu/media/2018/02/PerjesMentorasiKezikonyv_READER1.pdf